

تورک یوردی

تورک اوڤاقلری مرکز لهیئتی طرفندره نشر اولونور

جلد ۴

اغستوس ۱۹۲۶

نومرو ۲۰

تورك عالمده

فكر و صنعت هر كستارى

حرث هيئتي اجتماعى

تورك اوجاقلرى حرث هيئتي ۵ و ۱۲ اغستوس ۱۹۲۶ تاريخلارنده استانبول تورك اوجاغنده كاتب عمومى ساح رفعت بكك رياستى آلتنده ايكي اجتماع عقد ايتشدور. بوطوبلاعه لرده اتخاذ ايديلن قرارلر شونلردور :

تأليف ايتديكي توركيه قاموس حقنده ايضاحات ويرمك اوزره چاغيرلمش اولان قدرى بكزاده حسين كاظم بك بواثرك مختلف تورك لهجه لر ينك لغت لريله توركيه ده قوللا نييلان عرب، عجم واجنبي كله لر ينى جامع اولديغنى سويلدى وكتابه دائر هيئته معلومات ويردى. قاموسك باصديرلمش اولان برفورمه سى ساح رفعت بك طرفندن اوقوندى . محتوياتى اعتباريله اهميتى قيمتى حائز كورلديكندن بونك طبعى حقنده معارف وكالنتجه اتخاذ ايديلن قرارك بر آن اول فعل ساحه سنه ايصالى ايچون حرث هيئتي نامنه معارف وكالنته برتننى مكتوبى كوندرلمسى قرارلاشديرلدى .

حسين كاظم بكك صوك زمانلرده باصديروب برنسخه سنى حرث هيئتنه توديع ايتديكي مخدوم قولى ديوانندن كافى مقدارده نسخه آلمسى وبونلرك اوجاقلرد توزيى موافق كورلدى . آق چوره اوغلى يوسف بك استنبولك مختلف طرفلر نده تورك اوجاغى طرفندن قرا تخانه لر آچلمسندن حاصل اوله جق فائده لرى ايضاح ايتدى ؛ هيئت بو تصورى موافق بولديقتن شمديلك الك مناسب محله بر قرا تخانه ده كوچوك بر كتبخانه ايله بومى وموقوت غرتة ورساله لر بولنديريله جقدر .

جمهوريت آرمه سنك شكلى تثبيت مقصديله اورته يه قونيلان پروژه لر موضوع بحث اولدى وحرث هيئتك بومسئله ده كى نقطه نظرينى معارف وكالنته بيلديرمسى موافق كورلدى . تورك اوجاقلرى ايچون وجوده كتيريله جك علامت فارقه شكلى حقنده كچن اجتماعلرده جريان ايدن مذا كره يه دوام اولندى . نتيجه ده بوعلامت فارقه ، اوزر نده بر تورك قالقانيه ماوى كوزلى بر قوررد باشنك بولنمى واورخون يازيسيله تورك اوجاغى كله لر ينك ايلك حرفلر ينك يازلمسى تقرر ايتدى .

ولد چلبى افندي نك كچن اجتماعده باصلمسنه قرار ويرلمش اولان قاموسك طبعى مسئله سى

مذاکره ایدلش ودرت بویوک جلد طوتهجی آ کلاشیلان بواثر ایچون بو سنه بیک لیرا تخصیصی موافق کورولشددر .

حرت هیئتئ صراکزنده تأسیس ایدیلهجک کتبخانه ایچون تدارک ایدیلهجک کتابلرک تنبیتی موضوع بحث اولدی و « شابلقا » نامنده بر مؤلف طرفندن تألیف ایدیلن انکلیزجه کتابک خاتمه سنده کی پبلیوغرافیدن استفاده ایدلسی موافق کورلدی .

عمد امین بکک ملی برسالنامه وجوده کتیرلسی حقنده کی تکلیفی اوزرینه جریان ایدن مذاکره نتیجه سنده بونک کوپرلی اوغلی فؤاد بکک ریاستی آلتنده بر هیئت طرفندن وجوده کتیرلسی قرارلشدیرلدی .

موسیقی شناس علی رفعت بک نزدنده کی قوللکسیونک استنساخی موضوع بحث اولدی .

هین ذات طرفندن طولانیلان وپک یوکسک بر قیمتی حائز اولان آیین شریفلرک وقت کچمه دن تکثیرینه قرار ویرلدی و بونک ایچون بش یوز لیرا تخصیص ایدلدی .

معلمه زهرا خانم طرفندن هیئته صاتون آلتیمی تکلیف ایدیلن تقویم ایله ضرب مثل مجموعه سنک ، فضلا تخصیصات اولمه مسندن دولای آلتیمسندن صرف نظر ایدلشددر .

مراحم ضیا کوک آلیک مزارینک یاپدیرلسی ایچون اوجاقلر طرفنک ایکی بیک لیرایه یاقین پاره کوندردلیدی آ کلاشلدیغندن مزارک شکلنک هیئت طرفندن تثبیتنه قرار ویرلشددر .

حرت هیئتئ طرفندن ملی موضوعلر اوزرینه نشر ایدیلهجک رساله لرک شکل ومندرجاتی اوزرینه جریان ایدن مذاکره نتیجه سنده شو اساسلر تعین ایتلشددر : بو رساله لر تألیف

یاحود ترجمه صورتیله وجوده کتیریلهجک و « تورک بونوکلری ، تورک قوملری ، تورک لهجه لری و بونلرک یکدیگر یله مناسبتلری ، صوک زمانده کی تورکچیلک حرکتی ، تورک دولتلری ،

تورک مدنیتی تاریخی » کی تورکیات (تورقولوژی) نک بللی باشلی موضوعلرندن برینه تماس ایده جکدر . تورکچیلک نقطه نظرندن قیمتلی اولوبده توکنمش اولان اثرلرک تکرار

باصدیرلسی ده بو تثبث داخلمده در . رساله لر اک آز سکسان واک چوق یوز آلتیمش صحیفه اوله جق و « لی یونه » دینیلن قطعه ده باصیله جکدر .

بو قراره کوره تألیف ایدیلهجکی هیئته بیلدیریلن اثرلر شونلردر :

« آناطولیده سلجوق اثرلرینی ناصل تدقیق ایتلیدر؟ » خلیل ادهم بکک ، « مختلف تورک لهجه لرینک انتشار ساحه سی و بونلرک یکدیگر یله مناسبتلری » ساخ رفعت بکک ، « حروفات

مسئله سی » و « قارا خانلیر » ذکی ولیدی بکک . دیگر اعضاده یازه جقلری اثرلری یاقینده هیئته بیلدیره جکاردر .

ولد چلبی افندی نزدنده بولونان « نفس » لرک هیئته تودیع ایدلسی حقنده کی تکلیف وعتی بی مشار الیه قبول ایتلشددر .

تورک محررلرندن عیاض اسحاق بک طرفندن هیئته تودیع ایدیلهجکی خبر ویریلن « قازان ادبیاتی تاریخچه سی » نک باصدیرلسی تصویب ایدلدی . بو ذات ، کوپرلی اوغلی

فؤاد بکک ریاستی آلتنده نشر ایدیلهجک سالنامه نک وجوده کتیرلسنه ده یاردیم ایده جکدر .

بر تورک صنعتکاری طرفندن یاپیلان بر قاچ هویت جزؤدانى نمونه سی ایچندن بری

انتخاب ايدىك اوزره اعضادن خليل بىك كوندى. مشاراليك انتخاب ايتدىكى نمونه هيئتجهده موافق كورولدى. جزؤدانلرك ايچىنده ساده بر شكلده درت ياپراق بولنه جق و ايلك ياپراقده اوجاغك علامت فارقه سى آلتنده جزؤدان صاحبنك آدى، ايشى، اوجاغه كيردىكى تاريخ، منسوب اولدىنى اوجاق يازيله رق آلتنه اوجاغك مهرى باصيله جقدر. هر جزؤدانه صاحبنك فطوغرافى قونيله جقدر.

حرت هيئتى مركزىنده و اوجاقلرده تاسيس ايديله جك كىتبخانه لر مسئله سى تكرار موضوع بحث اولدى. كتابلرك انتخاب ايشنك اهميتى كىندىنى كوستردى و نتيجه ده مختلف طابع و كتابچىلردن قاتالوغلر كىتيريله رك بولرك محتوياتنه كوره سپارش يازىلى تقرر ايتدى. اوجاقلرده تمثيل ايديله جك پيه سىلر حقنדה رايىندن استفاده ايدىك اوزره چاغىرلىش اولان تماشى محررى رشاد نورى بك حاضر بولوندىنى حالده بو مسئله كوروشلدى. مى و نجيپ حسلى تقويه، عصرى فكرلىرلى تلقين، مى و اجتماعى بنيه يه عارض اولان سىك و خسته لقلىرلى ازاله ايدىك ماهيتده پيه سىلر وجوده كىتيرىلىننده چوق بويوك فائده اولدىنى مذاكره نتيجه سنده تبين ايتدى. رشاد نورى بىك بو تصورك فوهدن فعله كلىسى ايچون دوشوندىكلرىنى كله جك اجتماعده هيئته بيلدىرجه جقدر.

«قوداقوبىلىك» ك اولىكى اجتماعلرده موضوع بحث اولان نسخه لرلىك الدى ايدىلنه انتظاراً نجيپ عاصم بك نىزدىنده كى متنك اك منتخب پارچه لرى، مشاراليه طرفندن يازيله جق مقدمه و حاشيه لرله برابر باصديريله جقدر. بو اثرلر، كوچوك رساله لر كلياتىك بر جزؤنى تشكيل ايدىه جقدر.

استانبول تورك اوجاغىك، حرت هيئتنك مساعيسى داخلنده بولونان بعض مى مسئله لره دائر نشرىاتده بولونغه قرار و يردىكى ساع رفته بك طرفندن هيئته بيلدىرلدى و اوجاقلرك حرت هيئتى طرفندن تمثيل ايدىلن علمى و حرفى برلىكنى اخلاص ايدىن و ايلريده آرزو ايدىك نتيجه لر دوغورمه مستعد اولان بو تشبث اوزرىنه اعضانك نظر دقتى جلب ايدلدى. اوجاق نامنه نشرىاتده بولمنه نك جائز اولدىغنه دائر اولجه مركز هيئتى طرفندن واقع اولان عمومى تبليغاتك تا كيدى ايچون مركز هيئتنه مراجعت ايدىلى قرارلشدىرلدى. ياساده مندرج احكامه مفاير اوله مق شرطيله هر اوجاقلينك كندى نامنه ايتدىكى كى نشرىاتده بولمق حنى طيبى موضوع بحث و مناقشه اوله مش و مركز هيئتنك تعيين ايدىه جكى معين ساحه لرده اوجاقلرك اوجاق نامنه ده نشرىاتده بولونه بيلدىلىننده بر محذور تصور ايدىله مشدر. بو ايكى حال و تقديردن ماعدا احوالده حرت هيئتنك قبول و تصديق اوله دن اوجاق نامنه نشرىاتك قطعى صورتده مذمنه متفقاً قرار و يرلدى.

ساقزلى اوخانس پاشانك مخدومى ارمناق بىكلى مى موزه مأمورلرندن ماقريدى بك نىزدىده مى حرفى علاقه دار ايدر اثرلر بولوندىنى حمدالله صبحى بك طرفندن خبر و يرلدى؛ و بو اثرلر حقنדה معلومات آلتمق اوزره بو ايكى ذاته برر مکتوب يازىلى تقرر ايتدى.

مرحوم ضيا كوك آلپك مىزاريه قونيله جق طاشك استانبول اوجاقى طرفندن ياپدىريلان

مودەلەك ئانقرەدە بولۇندىنى آكلاشلىغىندىن بونك مەركىز ھېئىتى كاتىب غومۇمىيىسى دوقتۇر ھىسن فەرىد بىك تەرەندىن ھىئىتتە تۇدىغ ايدىلىسى وىنە ھىسن فەرىد بىك مەمار كمالالدىن بىكە بىر مەزار مودەلى ياپىدىرمىسى قارار كىر اولمشىدر . مەرحۇمك وفاتىك يىل دونومىندە مەزارك وضع اساس رىسەمىك ياپىلىسى تەئىسى اطھار ايدىلدى .

مى سالنامە ھەققىدە كۆپرەلى اوغلى فۇاد بىك تەرەندىن تۇدىغ ايدىلن پروگرامم كەلەك

جەمئەدە تەدقىق ايدىلەجەكدر .

ھىئىتەك ۱۹ آغۇستوس ۱۹۲۶ تارىختە مصادف جەمئەندەدە شوقارلر اتخاذا اولمشىدر : مى غايەلەك تەمىنى اىچون رىسەمدىن واسە مقياسدە استفادە ايدىلەبىلەجەكنى بىر نەظرە ايلە ھىئىتەك نەظر دقەنە وضع ايدىن رسام روسى بىك ، دعوت اوزرىنە جەمئەدە ھاضر بولەرق بومىشلە ھەققىدە ايفاضات وىردى . جريان ايدىن مەدا كە نەتىجەسەندە ھىئىتەك اوجاقلر ، مەكتەبلر ، خەلق واجىنبىلر اىچون آلېومار ولوحەلر طبع ايتدىرمىسى تەقرارىتدى . بولوحەلەردە مەملەكەتەزەك مەلىكى كوزللىكلىرى ، جەمئەلى تۈرك ھاياتى ، تارىخى و وىطنى ھەنەلر ، مەشھىرك سىمالرى ، مەبانى و آبدەلر ، اسكى تۈرك ھاياتىك خارچى و داخلى تەظاھەرلىرى كوسترىلەجەكدر . بومقصدەك ھەسول اىچون مەروف تۈرك رساملىرىنە مەراجەت ايدىلىسى و بۇدجەكە مەسادە ايتدىكى قەدر بارە صرف اولمىسى تەقرر ايتدى .

طوبىقو سىراى كەتەبخانەسەندە بولغان جامەالتوارىخك ايكەنجى جەلدەدە اوغوز خان ، غەزەلەر ، سەلجۇقىلر ، خوارزمشەھىرلەر ھائە رساملىك دەستەسەنساخ ايتدىرمىسى موافق كورلدى . سورت مەخسۇسەدە دعوت ايدىلش اولان تەماشە مەھررى ابنالرفىق ھەمد نورى بىك ، اوجاقلەردە تەمىل ايدىك اوزرە ھىئىتەك نەقشە نەظرىنە موافق سورتەدە بىرپەس يازمى ھەققىدەكى تەكلىف و تەئىنى ھەسن تەلق و قەبول ايتمشىدر .

مەشاغلەك چوققىنى سەببەلە تۈرك يىلى نامى آلتەندە چىقارىلەجەق مى سالنامەك تەرتىب و تەھرىرى ايشنى دەرەدە ايتەكەن كۆپرەلى زادە فۇاد بىك استەنكاف ايتدىكى جەھتەلە بوايشك آقچورە اوغلى يوسەف بىكە ھوالە اولمىسى تەقرر ايتدى .

ھىئىتەك نەشر ايدەجەكى كۈچۈك رسالەلر سەلسەسى آراسەندە چىقارمىق اوزرە ولد چەلى افەندى « غازى پاشانەك تۈركچىلىكى » ھەنوانلى بىررسالە و كۆپرەلى زادە فۇاد بىك « سەلجۇقىلر دورەندە آناطولى مەدىنىتى » ، « سەز شاعەرلىرى » ناملىرىلە ايكى رسالە يازەجەكدر .

ولد چەلى افەندىنىك آئرى اولان « تۈرك دىلى » آدلى لىقات كەتابىك طبعى مەسئەلىسى ھەققىدە مەشار الەك تۇدىغ ايتدىكى تەقرىر لوقۇمىش و باصدىرمىسى اساساً تەقرر ايتەش اولان بواىرك « ثروت فەنون » جەمئەدە اولمىسى موافق كورلەشەكدر .

ەلى رەفەت بىك نەزدەدەكى فەلاسىك تۈرك موسىقىسە ھائە قوللەكسىونەك باصدىرمىسى مەسئەلىسى تەكرار مەوضوع نەخت اولدى و قەيمەت و ھەمىيەت آشكار اولان بواىرك طبع و تەكشەرىنە قارار وىرلدى .